

SUURILA & SEPPÄLÄ Kotiseutu tutuksi - esitelmä 22. Tammikuuta 2008

Esa Heinonen

Maaperän muodostuminen

Maaperän syntykehitys

Mannerjääreunan vetäytyttyä sulamisen seurauksena jäi nykyisen Tarvasjoen alue aluksi kokonaan vesimassan alle. Paksu jää oli painanut maapallon pinnan lommolle, ja vesi tunkeutui Keski-Ruotsin alangon yli kausi koko Itämeren nykyisille rannikoille. Vaihetta kutsutaan **Yoldia-mereksi**, siinä eläneen simpukan mukaan. Tämän vähäsuolaisen meren vesi peitti lähes kokonaan Paimionjoen nykyisen valuma-alueen, koska sen pinta oli yli 120 metriä nykyistä meren tasoa ylempänä. Niinpä Tarvasjoen keskustan kohdallakin oli tällöin noin 80 m paksult vettä.

Tärkein vaihe Tarvasjoen maaperän muodostumisen kannalta oli kuitenkin ns. **Ancylus -vaihe**

Maankohoamisen seurauksena alkoi ns. **Ancylus -vaihe** noin 9000 vuotta sitten, jolloin Itämeren vesi oli suolatonta yli 2000 vuoden ajan. Ensimmäiset luodot ja saaret paljastuivat Tarvasjoella aivan Ancylusjärven alussa Lyömästen kallioilla, niillä alueilla, jotka ovat nykyisin 90 m:n yläpuolella.

Tärkein muisto Ancylusjärvestä on kuitenkin makean veden kerroksellinen savi, joka laskeutui käytännössä kaikkialle Tarvasjoella. Tämä lustosavi syntyi siten, että kesällä laskeutui vaalea ja paksuhko kerros ja talvella ohuempi, hyvin hieno tumma kerros. Ero johtuu siitä, että kesällä oli enemmän savihiukkasia liikkeellä ja ne olivat hieman karkeampia kuin talviaikaiset savihiukkaset. Lustosavi on myös sikäli hyödyllistä nykyisin, että siinä on vähän eloperäisiä aineksia, joten lustosavi sopii erinomaisesti tiilisaveksi. Seppälän tiilitehtaalla tätä luonnovaraa nykyisin taidokkaasti käytetäänkin!

Yhteenvedon voidaan todeta, että ilman Itämeren pitkäaikaisia meri- ja järvivaiheita ei pitäjässä nyt olisi arvokkaita ravinteikkaita savikkoja peltojen pohjaksi tai tiilitehtaan raaka-aineeksi. Myös kasvukausi on Tarvasjoella pitkä; 175-170 vrk kun esim. Tampereella kasvukauden pituus on enää 165 vrk, Joensuussa 150 ja Sodankylässä vain 125 vrk.

Itse Tarvasjoen kuten Paimionjoenkin ominaispiirtenä voidaan pitää voimakkaita kevättulvia. Vedenvirtaamien vaihtelu on jopa yli 400 kertaista kun esim. tulvistaan kuuluisalla Kyrönjoella vaihtelut ovat vain 70- ja Kalajoella hieman yli 100 -kertaisia.

Suurista tulvistaan huolimatta Varsinais-Suomen joet eivät aiheuta yleensä ongelmia, koska vedet virtaavat syvässä vakolaaksoissa. Varsinais-Suomen jokien rajut kevättulvat aiheutuvatkin syistä, että: 1. sadealueilla on vettä varastoivia järviä hyvin niukasti (Paimionjoella noin 2,2 % valuma-alueesta), 2. peltoalaa on runsaasti ja se on hyvin ojitettua sekä 3. vettä pidättäviä soita on hyvin vähän.

Maantieteellisenä tietona mainittakoon myös, että Turun ja Tarvasjoen aikaero on kolme minuuttia sekä Helsingin kanssa aikaero on kahdeksan minuuttia. Historiankirjassa kerrotaankin hauskaasti, että sähke, joka esimerkiksi kello 12

lähetetään Helsingistä, tulee perille sen vuoksi jo 8 minuuttia ennen kello kahtatoista – niin sanoaksemme jo ennen kuin se on tullut lähetetyksikään!

• märkyiden vaiva

Nykyajan näkökulmasta katsoen luulisi, että asutuksen alkuaikoina, jolloin peltoja oli vielä hyvin vähän, täällä metsät olisivat olleet mitä parhaat. Näin ei kuitenkaan ollut laita, koska erämaan ensimmäiset raivaajat, keskiajan uudisasukkaat, eivät vielä olleet mahtaneet mitään asuttamukseen saamiensa korpipalstojen märkyydelle. Maat olivat helposti soistuvia, joten peruskuivatuksen merkitys viljelyn menestymiselle oli elintärkeä.

Nykyään puhutaan taas paljon susista, jotka olivat 1880 –luvulla vielä yleisiä. Erittäin pahoja susivuosisia olivat 1880-81, jolloin susi söi Varsinais-Suomessa 22 lasta, ei kuitenkaan Tarvasjoelta, mutta läheltä Aurasta, Paimiosta ja Halikon Vaskiolta. Joulukuun 14 päivänä 1880 saapui itse maaherra kreivi C. M. Creutz kuntaamme puhumaan susien tuhoista. Hän ilmoitti valtion maksavan sudesta 200 mk tapporahaa ja pennusta sekä ilveksestä 50 mk.

Jokainen määrättiin tutkimaan myös metsänsä sudenpesien varalta. Jos tutkimisen jälkeen vielä sudenpesä löydettäisiin sai sakkoa 10 mk. Joka yökuntaan oli kaivettava sudenkuoppa, joita kuntaamme tuli 8 kpl.

Seppälän kylästä koilliseen sijaitseva Virpimäki tarjoaa laajat näköalat ja se tunnettiin sudenpoikien suurista joukoista, joita sen rotkoista pyydystettiin. (Historia 1857)

YHTEISKUNNAN, ASUTUKSEN JA TALOJEN HISTORIA

TILUKSET JA TALOUS SARKAJAOSTA ISOJAKOON, HÄRKÄTIEN HISTORIAA

Vuonna 1600 Tarvasjoella oli kokonaisuudessaan vain 39 hevosta mutta 180 härkää! Hevosten lukumäärän vähäisyyteen vaikutti valtakunnan ainainen sotatila, jonka johdosta hevosten kysyntä sotaväen tarpeisiin oli loputon. Samasta syystä härkiä oli pakko lisätä, koska vetojuhtia maatalous joka tapauksessa vaati tietyn vähimmäismäärän.

Härkätie, joka yhdisti toisiinsa kaksi valtakunnan huomattavinta linnaa; 1200 – luvun alkupuolella rakennetun Turunlinnan ja saman vuosisadan jälkipuoliskolla rakennetun Hämeenlinnan, oli siis nimensä oikeasti ansainnut!

Peltojen ja niittyjen sarkajako sekä metsien yhteisomistus säilyi aina 1700 –luvun lopulle saakka.

Talonpojat näyttivät olleen järjestelmään tyytyväisiä, mutta Ruotsi –Suomen talouselämän ongelmia syvällisemmin pohtineet poliitikot, virkamiehet ja tieteentekijät näkivät järjestelmässä monia varjopuolia. Metsien yhteisomistus johti säälimättömään metsänhaaskaukseen (esim. yhdestä tukista veistettiin vain kaksi lautaa). Peltojen sarkajako, joka pakotti kaikki saman kylän talolliset tekemään peltotyönsä yhtäaikaan ja noudattamaan yhteistä viljelysjärjestystä, pysytti koko kasvinviljelyksen ikivanhalla alkeellisella tasollaan. Ja kunkin talon umpiaitojen ja niittyaitausten sijaitseminen aivan hajallaan pitkien matkojen päässä toisistaan teki niiden hyväksikäytön hankalaksi.

Kaikki nämä epäkohdat saivatkin aikaan sen, että 1700 –luvulla, jolloin yleisemminkin alettiin kiinnittää huomiota valtakunnan taloudellisten olojen parantamiseen, Ruotsin valtiovalta ryhtyi suunnittelemaan uudistuksia myös maanomistusjärjestelmässä. Tuloksena oli vuonna 1757 annettu isojakoasetus, jossa määrättiin metsät jaettaviksi talojen kesken ja kunkin talon pelto- ja niittysarat tilusvaihtojen avulla järjestettäväksi isoihin yhtenäisiin lohkoihin.

Isojako saatiin päätökseen Suurilan jakokunnassa vuonna 1795 ja Seppälän jakokunnassa 1812.

OIKEUDENHOITO SIKÄLI KUIN SE KYLÄLÄISIIN LIITTYI

Hyvän kuvan vuoteen 1601 päättyneen aikakauden oikeudenhoidosta antavat Marttilan pitäjän sakkoluettelot vuosilta 1556-1600 ja saman pitäjän talvikäräjien pöytäkirja eli ns. Tuomiokirja vuodelta 1601. Melko täydellisiä nämä luettelot ovat, koska Ruotsin keskiaikaisissa maanlaeissa melkein kaikista rikoksista oli seuraamuksena säädetty sakko, ainoa rangaistustapa, josta valtiolle oli jotain hyötyä.

Laiissa mainittujen sakkojen suuruus vaihteli 3 markasta 40 markkaan eli huonon hevosen hinnasta neljän hyvän hevosen hintaan. Käytännössä kuitenkin myös niistä rikoksista, joista maanlaki määräsi kuolemanrangaistuksen, saattoi selvitä sakoilla, jos oli tarpeeksi omaisuutta tai luottoa.

Yleisin rikos luonnollisesti oli pahoinpitely. Mustelma maksoi 3 markkaa, lihashaava ja ruhjevamma 6 markkaa, tukan poisrepiminen 12 markkaa ja pysyvän ruumiinvamman aiheuttaminen 20 markkaa. Niinpä vuonna 1557 Suurilan Prusi Töyry sai 27 markkaa sakkoa siitä, että hän oli lyönyt yhdeksän mustelmaa Kallelan Knaapin paimeneen, ja Suurilan Mikko Mikola 6 markkaa siitä, että hän puolestaan oli lisännyt Knaapin paimenen mustelmia kahdella. Vuonna 1569 Suurilan Perttu Paavola sakotettiin 33 markalla yhden lihashaavan ja yhdeksän mustelman lyömisestä saman kylän Elinaan.

Raskauttava asianhaara oli, jos pahoinpitely kohdistui viranomaiseen tai jos se tapahtui suurina pyhinä. Tämän saivat kokea vuonna 1565 Suurilan Perttu Paavola, jota sakotettiin 12 markalla nimismiehen rengin hakkaamisesta tämän tullessa käskemään häntä kruunun kyytimatkalle.

Jos syytetty soitti suutaan käräjätuvassa niin sakkoja vielä kovennettiin.

Kaikkein pahinta oli pahoinpitelyyn osallistuminen kuitenkin silloin, kun kysymyksessä oli esivaltaa vastaan kohdistunut kapina. Talonpojille erityisen raskas taakka oli ollut sotaväen ylläpito, mikä johtikin nuijasotaan. Marttilan pitäjässä kevättalvella vuonna 1574 260 pitäjän miestä kokoontui aseistettuina pitäjän kirkolle ja hyökkäsi sieltä Juutilan nimismiestaloon sekä ryösti sinne majoitetut ratsumiehet ja pakotti heidät postumaan paikkakunnalta. Ilmeistä on, että kapinoitsijat olisivat saaneet kuolemantuomion, ellei heitä olisi ollut niin monta, että heidän likvidointinsa olisi saattanut melkein kokonaisen pitäjän autioksi. Tarvasjoen seudulta olivat kapinassa mukana Tyllilän Yrjö Liivi ja Seppälän Knuuti, jotka kuitenkin molemmat selvisivät jupakasta samalla 40 markan sakolla kuin muutkin.

Pöyristyttävien rikos, minkä Tarvasjoen seudun miehet 1500 –luvun jälkipuoliskolla tekivät oli kumminkin se, kun Suurilan Maunu Töyry ja Paavo Paavola sekä oikeuden lautamiehenäkin tuolloin toiminut Seppälän Matti Juusela antoivat esivallan vaatimana sotaväen muonaverona vuonna 1572 tautiin kuolleen lehmän lihat. Tästä seurauksena kaikille heille lankesi kuolemantumio. Pitäjäläisten

anomuksesta heidät kuitenkin armahdettiin kuolemasta sillä ehdolla, että kukin heistä maksoi kuninkaan sakkona 150 markkaa. Ja Matti Juusela sai kuin saikin, vielä kaiken tämän jälkeenkin, jatkaa lautamiehenäkin.

SEPPÄLÄN TALOJEN HISTORIAA

Seppälän kylä ulottuu Auran rajalta Marttilaan asti kuten Suurilakin.

Seppälän kylä mainitaan jälkimaailmalle säilyneissä asiakirjoissa ensimmäisen kerran vuonna 1513, jolloin Seppälän Yrjö oli Marttilan laamannikäräjien lautamiehenä.

Vuoden 1540 maakirjan mukaan Seppälän kylässä oli viisi taloa; Härkäpää, Jaakola, Juusela, Kokkapää ja yksi nimeltään tuntematon talo. Sen jälkeen kun viimeksi mainitusta talosta oli vielä erotettu Tuomola vuonna 1599, kylä oli kuusitaloinen.

Härkäpää mainitaan vuoteen 1690 asti, jolloin sen tilukset jaettiin kylän muiden tilojen kesken. Kylän nimeltä tuntematon talo taas yhdistettiin 1626 Kokkapään tilaan.

Jaakola on niitä harvoja tiloja, joita ei koskaan manita autoiksi. Tila siis kesti ratsutilankin rasitukset, jona se oli vuosina 1632 – 1810. Perintötilaksi sen lunasti 1793 Matti Matinpöytä. Hakkapeliittana mainitaan 1646 tilan palkkaama ratsumies Tuomas. Juuselan kanssa Jaakola oli yhdysviljelyksessä 1674 – 1722 ja siksi tilat kulkevat saman rekisterinumeron alla. Jaakolasta erotettuja tiloja ovat: Kalliola, Seppä, Ylijoki ja osa Koivunahoa. Nykyisin Jaakolan tilan maat ovat Seppälän tiilen omistuksessa.

Juusela oli perintötilana aina vuoteen 1667, jolloin se jäi autioksi. Sen jälkeen tilaa viljeli Marttilan pitäjänapulainen. Hänen kuoltuaan 1674 tila oli yhdysviljelyssä Jaakolan kanssa, kunnes se 1722 erotettiin uudelleen Jaakolan pojalle. Juusela ostettiin perintötilaksi 1864. Juuselan aikaisemmista isännistä Matti –niminen oli toiminut lautamiehenä 1566-91.

Juuselasta on erotettu monia tiloja mm. Uusitalo, Rintala, Koivisto ja Simola.

Tuomola, jonka maat ulottuivat Marttilasta Auraan (silloiseen Pöytyän pitäjään) pysyi jakamattomana 1800 –luvun loppuun asti. Se oli ratsutilana 1632-78 ja isännän veli Knuutti hakkapeliittana vuodet 1632-48. Isonvihan aikana joutui Venäjän armeijaan Tuomolan 23 –vuotias Yrjö niminen poika, eikä hänen kohtalostaan sen jälkeen tiedetä. Perintötilaksi Tuomola lunastettiin 1806. Tuomolasta on erotettu Kylänpää, Eskola, Iso-Reko ja Rekola. Suurilan kansakoulu aloitti toimintansa Tuomolassa 1902.

Kokkapää jakaantui 1730 –luvulla kahtia Klemeläksi ja Pulleriksi. Tilojen rakennukset olivat vastapäätä toisiaan Kyröntien kahdenpuolen. Näistä Pulleri on vielä entisellä paikallaan, mutta Klemelä on tilana hävinnyt. Kokkapää nimikin on säilynyt vain eräällä 1800 –luvulla lohotulla torpalla. Klemelästä on lohottu Jokela, Anttila ja Järvinen. Pullerista taas on Hirvensalo ja Levo.

Seppälä kuten kylän nimikin kertoo, oli tunnettu taitavista käsityöläisistään. Sepistä muistetaan vielä Karelius, Vahlroos ja Matti Seppälä. Matti Seppälä oli suuren alueen ainoa kengitysseppä aikana jolloin oli paljon hevosia.

Holmankoskessa oli Seppälän ja Suurilan jalkamyllyt, jossa viimeistä myllyä ja pärehöylää käytti Kustaa Myllyholma.

Seppälän kylä oli alunperin yhteen rakennettu umpipihainen taloryhmä, joka toi määrätyn turvallisuuden, mutta oli suurpaloille altis. Varsin varhain Tuomolan talo oli siirretty pois kylästä nykyiselle paikalleen, mutta laajempi haja-asutus lähti käyntiin vasta 1900 –luvun alun laajamittaisen pellonraivauksen ja uusien tilojen syntymisen myötä.

SUURILAN TALOJEN HISTORIAA

Maakirjan mukaan 1540 Suurilassa oli neljä taloa: Mikola, Paavola ja Töyry sekä neljäs jonka nimeä ei tunneta. Mikola ja Töyry olivat kumpikin 1500 –luvulla lyhyen aikaa jaettuina kahtia, mutta tilat yhtyivät myöhemmin. Töyryn kantatalosta erotettiin 1601 erälle Matti Tuomaanpojalle isännän nimen mukaan Mattila –niminen tila. Nimeltä tuntematon keskiaikainen tila liitettiin Töyryyn 1628.

Paavola on Suurilan taloista ainoa, joka pysyi jakamattomana keskiajalta 1900 –luvulle asti. Perintötilaksi se lunastettiin 1836 Juha Juhanpojan toimesta. Tilalla oli eräs Tarvasjoen vanhimmista torpista, 1770 perustettu Hakalan torppa. Myöhemmin on Paavolasta erotettu Ylitalo, Alho ja Vannas ja edellä mainittu Hakala. Paavolan isäntä Taneli Jaakonpoika joutui lähtemään Kaarle XII joukoissa sotaan 1700 yhdessä Mikolan isännän ja ruotusotamies Yrjö Sepän kanssa. Näiden Suurilan miesten vaiheista Puolassa ja Venäjällä ei historia kerro. Seppälän Jaakolan ratsumiehen kerrotaan kaatuneen näillä samoilla retkillä Norjassa 1718.

Töyry oli alunperin Suurilan taloista suurin. Sellaisena se pysyi vuoteen 1721, jolloin se jaettiin Töyry ja Maunu nimisiin osiin. Perintötilaksi ostettiin Töyry 1806 ja Maunu 1857 Heikki Mikonpojan toimesta. Töyrystä on erotettu mm. Anttila, Kankare, Kaukasi ja Santala. Maunusta taas Mäki, Saari ja Reini.

Mattila, joka siis alunperin oli erotettu Töyrystä 1601, halottiin 1770 kahtia Mattila ja Seppä nimisiin tiloihin. Mattila ostettiin perintötilaksi 1791 Mikko Jaakonpojan toimesta ja Seppä 1806 Heiki Heikinpojan toimesta. Sepällä toimi kylän seppä tilan perustamisesta alkaen. Heistä muistetaan seppä Stålhammar, joka oli naimisissa Mattilan tytären kanssa. Mattilasta on erotettu Alhola, Kreivilä, Kujanpää, Leppämäki ja Vehka-Alho.

Mikola oli jakamattomana vuoteen 1740, jolloin se halottiin Ali- ja Yli-Mikolaan. Molemmat ostettiin perintötiloiksi 1807. Tänä päivänä kumpaakaan tilaa ei enää ole, vaan niiden maat on hajoitettu moniin tiloihin. Tilojen rakennuksia, jotka sijaitsivat viime vuosisadan alussa Suurilan kyläryhmässä nykyisen Korpelaisen alueella, kansa kutsui Ylis- ja Alistuvaksi. Siitä Mikola oli rakennettu nykyisen rehutehtaan paikalle vuosisadan vaihteessa. 1936 kunta osti Mikolan tilan ja korjautti kunnaliskodiksi 1937. Kun kunta yhtyi Karinaisten kanssa yhteiseen vanhainkotiin 1964, ostivat paikkakunnan maanviljelijät Mikolan ja perustivat sen pihapiiriin viherjauhotehtaan. Mikolasta oli jo ennen rakennusten siirtoa pois kylästä erotettu Mikolan tyttärelle Uusitalo.

Suurilan kylä oli erittäin ahtaasti rakennettu ja on säilynyt sellaisena meidän päiviimme asti, vaikka puolet sen entisistä rakennuksista onkin jo poissa. Maunun talo oli siirretty pois kylästä jo isonjaon yhteydessä 1795. Edellä mainittujen Mikolan rakennusten lisäksi siirtyivät Töyryn rakennukset historiaan 1950 –luvulla Mattilan ja Paavolan välistä. Tämä taajaan rakennettu kylä oli palanut kokonaan

1630, jolloin kylässä oli viisi taloa ja arviolta noin 30 rakennusta. Ei siis ihme, jos kylässä oli ainainen tulipalon pelko.

Suurilan kylässäkin oli monia käsityöläisiä. Kreivilän Jussi ja Viitasen Yrjö olivat suutareita. Antti ja Kustaa Suomi valmistivat suksia. Anna-Liisa Kulmala oli taas taitava kutoja.

Seppälä

Vuoden 1730 rekisterinumeroinnissa Seppälän kylän talot saivat seuraavat numerot: RN:o 1 Tuomola, RN:o 2 Jaakola ja Juusela sekä RN:o 3 Kokkapää. Se, että Jaakola ja Juusela saivat yhteisen numero, johtui siitä, että nämä talot yhdessä muodostivat Henkirakuunarykmentin Maskun komppanian ratsutilan n:o 70 ja että ne olivat olleet yhdysviljelyksessä vuosina 1674-1722.

Kokkapää halottiin kahtia Klemelä- ja Pulleri -nimisiksi osiksi jo 1730 -luvulla.

Suurila

Suurilan kylän talot asetettiin vuoden 1730 numeroinnissa seuraavaan järjestykseen: RN:o 1 Töyry, RN:o 2 Mattila, RN:o 3 Paavola ja RN:o 4 Mikola. Töyry oli jakamattomana kruununtalona vain vuoteen 1721, jolloin se halottiin kahtia Töyry- ja Maunu -nimisiin osiin. Mattila halottiin 1770 -luvulla kahtia Mattila- ja Seppä -nimisiin osiin. Paavola pysyi koko ajan jakamattomana. Mikola puolestaan halottiin jo 1740 -luvulla. Osatalojen nimiksi tulivat Ali-Mikola ja Yli-Mikola.

Kylien väkiluvun kehitys:

Vuosi	Suurila	Seppälä	
1634	6 miestä 8 naista	6 miestä 10 naista	
1780	60	62	
1800	56	53	
1820	78	65	
1840	96	73	
1860	95	62	
1900	168	178	
1925	165	231	
1955	197	195	Koko kunnan väkiluku tuolloin 2330

INSTITUUTIOIDEN HISTORIA

• Seppälän tiili

- aikaisemmin Tarvasjoella toimi Tuomarilan tiilitehdas mutta se oli lopettanut toimintansa pian sotien jälkeen.
- perustettu 1952
- Matti Seppälä oli mm. Tunnettu hevosten kengittäjä, kaivonkatsoja ja seppä
- viisi poikaa; Leo, Leevi, Lauri, Paavo ja Esko ja uttera vaimo

- Matti menehtyi ollessaan metsätöissä jo suhteellisen nuorena (50 v.) vuonna 1948
- Salaoitustoiminnan laajentuessa putkien tarve kasvoi ja vuonna 1952 perustivat viisi veljestä (tuolloin iältään 14-24 vuotiaita) avoimen yhtiön nimeltään Seppälän Tiili- ja Putkitehdas
- Loppu onkin sitten historiaa
- Osakeyhtiöksi vuoden 1978 alusta
- Yrityskaupoin Keramia Oy (tehdas Kemiön Mjösundissa) ja Ylivieskan Tiili Oy (maailman pohjoisin tiilitehdas) ovat nyt osa Tiileri -tehtaita.
- Suomessa oli vielä 1960 -luvulla toiminnassa 250 tiilitehdasta mutta tänä päivänä tiilitehtaita on jäljellä enää kuusi kappaletta. Joista siis yksi on meidän kotikylässämme Seppälässä.
- Wienerberg; Lappilan ja Korian tehtaat sekä Raikkosen tiilitehdas Loimaalla.

• Vanhainkoti / rehutehdas

1930 -luvun alussa, Otto Vesamon ollessa köyhäinhoitolautakunnan puheenjohtajana, lautakunta päätti perustaa kunnalliskodin asunnottomille köyhille, sairaille ja vanhuksillekin. Näin tuli ehdotuksia kunnalle myyntiin tulevien tilojen ostosta mm. Juvan kartanon, Karhulan, Yli-Mänkin ja Hakamäen osalta. Hankkeet eivät kuitenkaan onnistuneet korkean hinnan tai kuntalaisten vastutustuksen takia ennen kuin vuonna 1936 ostettiin erittäin syrjäinen Mikolan tila Suurilasta, jonne vanhainkoti perustettiin. Kunnalliskoti toimi Mikolassa aina vuoteen 1964 saakka, jolloin liitettiin Karinaisten-Tarvasjoen yhteiseen kunnalliskotiin.

• Impivaaran mökki

Vuonna 1954 Suurilan kouluun opettajaksi tullut Viljo Laakso harmitteli hyvien hiihtomaastojen puuttumista koulun läheisyydestä. Aina kun päästiin hiihdossa kunnolla liikkeelle niin liikuntatunti oli jo loppu. Koululaiset kertoivat, että hyviä hiihtomaastoja löytyisi Lyömästen kallioilta. Kerran koululaiset sitten lähtivät Lyömäsiin hiihtämään ja opettaja ihastui mäkiseen metsämaastoon niin, että jokavuotiseksi tavaksi otettiin puolen päivän hiihtoretki Lyömäsiin.

Hiihtopäivän aikana olisi kaivattu hiukan suojaisempaa eväidensyönti- ja lepopaikkaa kuin mitä pelkkä nuotio antoi. Niinpä Laakso otti koulun johtokunnan kanssa puheeksi korsun rakentamisen. Tällöin kuitenkin silloinen johtokunnan puheenjohtaja Viljo Kuukkala totesi, että "Niistä korsuista on aikanaan saatu tarpeekseen, tehdään sinne hirsimökki".

Koulupiirin alueella järjestettiin tukki- ja rahakeräys, jonka turvin hankittiin tarvittut hirret ja mökki pystytettiin Pullerin perikunnalta 50 vuodeksi vuokratulle kalliolle. Vuokran suuruus oli yksi penni per vuosi ja Viljo Laakso maksoikin koko vuokrasumman heti käteisellä.

Kirvesmiehet Väinö Tamminen ja Korpelainen tekivät mökin ammattitaitoa vaatineet hirsityöt, muuten se pystytettiin talkoilla. Mökki valmistui vuonna 1962 ja sen vihkimisen käyttöön suoritti rovasti E. Sora.

Mökki on ollut tukikohtana monille hiihto- ja luontoretkeille; mm. Tarvashiihdon kaukaisimpana huoltopaikkana.

Suurilan koulun lakkauttamisen jälkeen Impivaaran majasta huolehtiminen on siirtynyt kylätoimikunnan vastuulle.

• Myllypalsta / Holmankoski

Entisajan kallisarvoisimpiin maanomistuksiin kuuluivat kosket, jotka jo keskiajalta lähtien pyörittivät viljan jauhatukseen käytettyjä myllyjä. Tarvasjoen alueella oli neljä koskea, Paimionjoen Juvankoski ja Killalankoski sekä Tarvasjoen Eurankoski ja Seppälänkoski. Seppälänkoskessa oli ainakin jo vuodesta 1585 lähtien yksi Seppälän kylän mylly.

Holmankoskessa oli Seppälän ja Suurilan jalkamyllyt, jossa viimeistä myllyä ja pärehöylää käytti Kustaa Myllyholma. Aulis Ojan Tarvasjoen historiassa mainitsema Seppälän kosken mylly Tarvasjoessa tarkoittaa ilmeisesti juuri tätä myllyä. Vielä nytkin kosken ympäristö on kylän yhteistä maata.

Vanhan myllyn seinähirret ovat säilyneet aina tähän päivään saakka. Nyt ne ovat nykyisin kesäasunnoksi kunnostetun, Eskolan torpan vuorilautojen alla.

• Suurilan koulu

Suurilan koulu.

Euran koulun oppilasmäärä ylitti ajoittain yhdelle opettajalle sallitun 50 oppilaan rajan ja kun 1898 annettu piirijakoasetus velvoitti kunnat jakamaan alueet sellaisiin koulupiireihin, ettei oppilaan koulumatka muodostu viittä kilometriä pidemmäksi, perustettiin pitäjään toinen koulu Suurilaan 1902. Se aloitti saman vuoden syksyllä Seppälän Tuomolassa.

Ensimmäisinä kouluvuosina oli maksettava lukukausimaksu eikä johtokunta vapauttanut ketään myöskään kirjojen ja vihkojen lunastamisesta. Pian 1910 – luvun alussa koulunkäynti muuttui kuitenkin kaikille maksuttomaksi. Kiintoisana yksityiskohtana voisi mainita sen, että vuonna 1935 hiihtoloma peruttiin kun lunta ei ollut vielä helmikuun lopussakaan. Miten onnistuisi tänään loman peruminen lumen puutteeseen vedoten?

Uuden koulutalon Suurila sai 1905. Tämä koulutalo tuhoutui tulipalossa 7.2.1962 ja uusi koulu rakennettiin 1964. Alakoulu Suurilaan rakennettiin 1929. Suurilaan tuli vakinaiseksi opettajaksi 1904 Emilia Helve, joka toimi täällä opettajana 42 vuotta. Tuosta ajasta hän opetti vielä poikien käsitöitä 30 vuotta. Myös ensimmäiseksi alakoulun opettajaksi 1926 tullut Alli Keskitalo opetti Suurilassa 36 vuotta. Kolmas Suurilan pitkäaikaisista opettajista oli Viljo Laakso, joka tuli tänne 1954 ja toimi vuoteen 1991 asti. Oppilasmäärien vähetessä Suurilan koulu loppui 1993.

Harvemmat varmaan muistavat, että Suurilassa on aikoinaan ollut kaksi eri koulua toiminnassa yhtäaikaan. Nimittäin kirkollinen pienten lasten koulu eli kiertokoulu toimi Suurilassa aluksi Mattilassa. Mutta vuonna 1920 tämä koulu merkillisellä tavalla vakiinnutti olemassaoloaan vaikka kansakoulu olikin toiminut täällä jo pari vuosikymmentä. Kiertokoulupiirin kokouksessa v. 1920 Suurilan Töyryllä päätettiin ostaa Töyryn tila kiertokoulun vakinaiseksi paikaksi. Töyryn koulun ylläpitomaksujen periminen lienee kuitenkin tuottanut melkoisia vaikeuksia, sillä tämä vakinaistettu kiertokoulu päätettiin purkaa jo vuonna 1925 ja tarina Suurilan kiertokoulusta päättyi siihen.

Oppivelvollisuuslain voimaantulo näyttää tuoneen Suurilan kansakoulun johtokunnalle melkoisesti lisävaivaa, sillä kaikki oppivelvollisuusikäiset eivät suinkaan sovinnolla käyneet koulua vaan varsin monia oli kovistettava.

Koulupiirin lisäksi Suurilassa oli myös oma vaalipiiri

Maaliskuun 15. ja 16. päivä 1907 kokoonnuttiin myös Tarvasjoella hartain mielin vetämään punaista viivaa, eli käyttämään äänioikeutta ensimmäisen eduskunnan vaaleissa. Vaalipiirejä oli kaksi Eurassa ja Suurilassa ja niillä myös omat vaalilautakunnat.

• Suurilan posti

Suurilan postitoimipaikka

Postipysäkki:	1.6.1908
postiasema I	1.3.1962
Lakkautettu	1.1.1991

• Kylätoimikunta, ainoa Tarvasjoella toimiva

Ensimmäinen kokous pidettiin 13.11.1980 Suurilan koululla. Kylätoimikunnan ensimmäiset jäsenet olivat Leo Kantola, Viljo Laakso, Erkki Laurila, Paavo Mäenpää, Eero Saari ja Kalevi Saari.

Kylätoiminnan edellytysten muuttuessa Kylätoimikunta päätettiin muuttaa kyläyhdistykseksi viime vuonna ja virallisesti Suurilan kyläyhdistys ry tuli merkityksi yhdistysrekisteriin 10.9.2007.

• Suurilan vesiosuuskunta

Suurilan koulun opettaja Aili Keskitalo otti puheeksi koulun talousveden huonon laadun. Parempaa vettä alettiin etsiä mutta todettiin, että talousveden laatu oli heikkoa koko joenvarren alueella. Pohjavesitutkimukset olivat niin kalliita, että niihin koululla ei ollut varaa. Tilannetta helpottamaan kunnostettiin aluksi lähde Suurilantien varrelta. Vuonna 1975 vesipiiristä tuli tieto, että pohjavesitutkimuksia oli tuolloin mahdollista tehdä vesipiirin varoista. Pohjavesitutkimukset aloitettiinkin Ryönummelta mutta hyvä paikka löytyi vasta nykyiseltä vedenottamon eli Leppäalhon alueelta.

Kun hyvä talousvesi oli löytynyt niin perustettiin Suurilan vesiosuuskunta vuonna 1976. Vesiosuuskuntaan kuuluu tänä päivänä noin kolmekymmentä taloutta, jotka ovat siis nauttineet tästä hyvästä talousveden lähteestä jo yli kolmen vuosikymmenen ajan.

• Suurilan rivitalo, tievalaistus

Kunnan ja Seppälän Tiilitehtaan yhteinen vuokratrivitalo valmistui Suurilaan vuonna 1982.

Tammikuussa 1982 Suurilan kylätoimikunta teki kunnalle aloitteen tievalaistuksen saamiseksi Kyröntielle Suurilaan. Aloite ei kuitenkaan saanut aluksi vastakaikua vaan aloite uudistettiin kahta vuotta myöhemmin. Sitkeän muistuttelun tuloksena määräraha Suurilan tievalaistusta varten varattiin kunnan talousarvioon 1987 ja helmikuussa 1988 koululla pidetyssä valojuhlissa tievalot sytytettiin.

• Imatran linja

Imatran voimansiirtolinjan rakentaminen on aikanaan ollut suuri tapahtuma kylällä.

Työn alkamisvuonna voidaan pitää vuotta 1926, sillä Valtion Koskivoimatoimisto teki ennakkosopimukset kesällä 1925 voimansiirtolinjan alueista.

Linjan rakentaminen tapahtui suurimmaksi osaksi omalla, työn edistyessä siirtyvällä työvoimalla. Silloin ei ollut koneita, vaan kaikki tehtiin käsityönä. Pylväiden perustukset kaivettiin lapiolla ja valettiin jalustat sementistä. Kaikki sora ja raudat sekä pylväät siirrettiin hevosilla. Pylväät oli tehty joka paikkaan erikseen sen paikan vaatimiin mittoihin. Ne tuotiin kyllä teiden tuntumaan autoilla ja koottiin vasta paikalla ennen pystytystä. Vakainainen henkilöstö majoittui missä vain tilaa oli.

HENKILÖIDEN HISTORIAA

Kättilö Alma Malmström 1874 – 1967

Tuusulan Kellokoskella synnytynyt Alma –täti, kuten kansa häntä kutsui, tuli Tarvasjoelle kättilöksi 1899. Niiden 35 vuoden aikana jona hän työssään pitäjää kulki, saavutti hän varauksettoman luottamuksen ja ihmisten kiintymyksen. Niinpä hänet kutsuttiin lukuisten lasten kummiksi. Hän piti kirjaa työkaudellaan syntyneistä lapsista ja muisti tarkkaan ihmisten syntymäajat.

Valittiin Tarvasjoen ja Karinaisten ensimmäiseksi omaksi kättilöksi.

Ammattitaitoinen ja turvallinen kättilö oli pitäjän arvostetuimpia ammattihenkilöitä.

Turkuun lähdettiin synnyttämään yleisemmin vasta 1920 –luvulla.

Tarvasjoella olonsa alkuajat hän asui Pullerilla, kunnes osti itselleen mökin seppä Vahlrosilta. Tässä mökissään hän eli yli 90 -vuotiaaksi. Vielä eläkepäivinä hän auttoi lähiseudun talouksissa mm. Erityisesti Seppälän perhettä veljesten lapsuudessa.

Kansanedustaja Emil Jokinen 1890 – 1960

Tämä Seppälän Ylijoen poika lienee tähän asti ainoa Tarvasjoella syntynyt kansanedustaja. Hänen isänsä Juho Ylijoki oli omaksunut aatteekseen sosialisimin ja ollut perustamassa työväenyhdistys Pyrkijää (1907) kuuluen sen johtokuntaan. Emil ei lapsena voinut käydä koulua kuin kiertokoulun, mutta ahkeralla itseopiskelulla hän myöhemmin kehitti itseään. Aikalaiset kertovat että ajaessaan Suurilasta maitoa meijeriin hän käytti ajomatkatkin hyödykseen lukien koko ajan. Käytyään maamieskoulun Perniössä, hän toimi työnjohtajana Paarskylän ja Kuuskosken kartanoissa. Oltuaan jonkin aikaa Turun Päivälehdessä edeltäjän Sosialistin toimittajana hänet valittiin kansanedustajaksi vuosiksi 1927 – 1938. Kun kansaneläkelaki astui voimaan 1.1.1939, hänen maaseututyöväen ja pienviljelijöiden elinolojen tuntemustaan käytettiin hyväksi ja hänet valittiin Kelan esittelijäksi. Tässä toimessa hän oli eläkkeelle siirtymiseensä asti 1957.

Rovasti August Verner Jaakkola 1887 – 1954

Tämä Seppälän Jaakolan poikana syntynyt ja Piikkiön kirkkoherrana kuollut hengenmies on tunnettu syvällisenä hengellisenä runoilijana. Hän kuvaa runoissaan hyvin elävästi syntymäseutunsa väkevää hengellistä herätystä vuosisadan alussa, samoin kun sen aikaista maaseutuyhteisöjen elämää.

Runoista ilmenee myös se yhteys, joka Seppälän alueelta tuolloin oli nimenomaan Karinaisten Mäenpään ja Kyrön aseman suuntaan. Monet hänen runonsa löytyvät edelleen evankelisen liikkeen laulukirjan eli Siionin Kanteleen sivuilta.

- oli sisarusparvensa yhdestoista lapsi
- heistä varttui aikuiseksi vain viisi
- Vernerin isä oli osa viisitoistapäistä sisarussarjaa
- isä kuoli Vernerin ollessa seitsemän vuotias
- lahjakas koulussa -> valmistui papiksi
- kerran presidentin valitsijamiehenä, Piikkiön kunnanvaltuuston jäsen ja puheenjohtaja
- harrastukset; puusepäntyöt ja valokuvaus

Hänen lempipaikkojaan oli läheisen Holmankosken rannat. Nuoruuden runoissaan hän kertoo kirkkaasta purosta, kosken kuohuista, aallon leikeistä, kedon kukista ja lintujen laulusta.

Evankelisen kansan laulukirjassa Siionin Kanteleessa on Jaakolan lauluja kaikkiaan yhdeksän kappaletta.

Meidän kirkkovirsikirjassamme on myös yksi Jaakolan sanoittama virsi, nimittäin virsi numero 319.

Virsi 319

T: August Verner Jaakkola 1920. Uud. Anna-Maija Raittila virsikirjaan 1986.

S: Rikhard Mäkinen 1921

ÄIDINKIELI JA PAIKALLINEN MURRE

Tarvasjoen murtesta puhuttaessa Hämeenhärkätie on ollut merkittävä väylä monessa mielessä; sen mukana on ulottunut ns. Hämäläinen kiila aina Turkuun asti

Murrekartassa kuuluu paikkakuntamme Varsinais-Suomen ylämaan alueeseen, puhumme siis hämäläisen ja lounaisen murteen "sekakieltä".

Tästä esimerkkinä voitaisiin ottaa vaikka d:n korvaaminen r:llä: meillä on täällä "verenottopaikkoja", kaivoja, emme siis korvaa r:ää älläksi hämäläiseen tapaan. Joissakin tapauksissa näin on kuitenkin käynyt; torppari oli ennen tolppari.

Lounaismurteen vaikutus näkyy toisaalta selvästi: täällä "sattaa", tavarat "puttoo ja kattoo". Samoin ruotsalaislainoja oli ennen paljon: puhuttiin "förrkeleistä" esiliinoista, "nestukeista" nenäliinoista, "talriikeista" lautasista. Renkejä kutsuttiin "trenkeiksi" ja puutarha oli "trekooli". Lounaismurteelle tyypillistä sanojen keskeltä lyhentämistä tai sanan loppu-t:n katoamista (esim. kevä) ei murteessamme ole.

Koska tarvasjokelaiseen puheenparteen kuuluu niin hämäläis- ja lounaismurteen yhteisiä piirteitä, lienee syytä esitellä niistä muutamia.

metsä -> mettä monikossa mettät
 istui -> istusi
 tässä -> täsä
 missä -> misä
 minä -> mää
 sinä -> sää
 jäähtyy -> jähtyy
 haravoi -> haravoittee

Pienen sanaluettelon verran voimme testata murteemme ymmärtämistä.

orpana -> serkku
 liina -> päähuivi
 vantus -> lapanen
 syästävä -> sukkula
 hako -> havu
 räätikkä -> lanttu
 ränget -> länget
 valakka -> ruuna
 tappaa -> puida
 julma -> ruma

”Älkää vaan haaskakko valkkiaa”

LÄHDELUETTELO

Tarvasjoen Historia; Aulis Oja

Tarvasjoki 675 –vuotta esitelmäsarja

Marttilan, Karinaisten, Kosken ja Tarvasjoen historia vuodelta 1857

Kalervo Mäkisen puhe Kallelan, Suurilan ja Seppälän kylistä

Viljo Laakson puhe kylätoimikunnan 20 –vuotisjuhlissa

Monet Kunnallisen Viikkolehden vanhat numerot

Monet Tarvas– kotiseutulehden vanhat numerot

Vojakkalan Viesti 6/2004

Kylän asukkaiden haastattelut

Internet (postiin liittyvät historiatiedot)